

**Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің
16.09.2020 жылғы жалпы отырысының
стенограммасынан үзінді көшірме
Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті
Мәжілісінің Төрағасы Н. НИГМАТУЛИН жүргізді.**

**Выписка из стенограммы пленарного заседания
Мажилиса Парламента Республики Казахстан
от 16.09.2020 года
Вел заседание Председатель
Мажилиса Парламента Республики Казахстан
Н. НИГМАТУЛИН.**

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, келесі мәселе – «Қазақстан Республикасы мен Украина арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартты ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының орынбасары Марат Мұратұлы Ахметжанов мырзаға беріледі.

АХМЕТЖАНОВ М.М. Құрметті Нұрлан Зайроллаұлы! Қадірлі депутаттар! Сіздерге Қазақстан Республикасы мен Украина арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартты ратификациялау жөніндегі заң жобасын ұсынып отырмыз.

Шартқа 2018 жылғы 29 қазанда қол қойылған.

Жалпы, қазір екі ел арасындағы құқықтық көмек 1993 жылғы Минск конвенциясы бойынша жүзеге асырылуда. Содан бері ширек ғасыр өтті, көп нәрсе өзгерді, әсіресе заңнамада елеулі өзгерістер жасалды, жаңа тергеу амалдары пайда болды. Бұндай процесс Украинада да бар.

Ескерте кеткен жөн. Конвенциямен ұсынылып отырған шарт арасында ешқандай қайшылық жоқ, керісінше, олар бір-бірін толықтырады, біраз нормаларды нақтылайды.

Енді ұсынылып отырған шартқа келейін. Бұл құжат қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек беру мәселесін реттейді. Екі елдің құзырлы органдарына күдікті мен айыптаушының кінәсін дәлелдеу бойынша кешенді тергеу амалдарын қамтиды.

Әрине, шарт үлгілі негізде жасалған. Бұндай ұқсас шарттар 27 елмен жасалған. Дегенмен бұл келісімнің бірқатар ерекшеліктері бар.

Құжат құқық қорғау органдарының украиндық әріптестермен тікелей байланыс жасауға мүмкіндік береді. Бұл екі жақ үшін де өте маңызды норма және қылмыстық салада өзара сенімділікті білдіреді. Одан басқа тергеу органдары жұмысының жеделдігін арттырады. Бірқатар құзырлы органдар арасында бұндай тікелей байланыс адам құқықтарына қатысты болмауы тиіс. Себебі бұл мәселелер тек қана прокуратура органдарының құзыретіне жатады.

Тағы бір ерекшелігіне келсек, бұл шарт бойынша қажет жағдайда бірлескен тергеу топтарын құруға болады. Шартты ратификациялау экономикалық, әлеуметтік және саяси кері әсер етпейді. Оны іске асыру бюджеттен қосымша талап етпейді.

Заң жобасын, құрметті депутаттар, қолдауларыңызды сұраймын.

ТӨРАҒА. Рақмет. Баяндама аяқталды.

Енді, құрметті депутаттар, сұрақ беру рәсіміне көшеміз. Сөз депутат Бектұрғанов Ерсұлтан Өтеғұлұлына беріледі.

БЕКТҰРҒАНОВ Е.Ө. Рақмет, құрметті Нұрлан Зайроллаұлы.

Құрметті Марат Мұратұлы! Бұрын осындай шарттарды қабылдағанмызды жаңа айтып өттіңіз. Сол кезде біздің елімізден қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек жасауға тек қана бір мемлекеттік орган жауап беретін, ол – Бас прокуратура.

Қаралып отырған шарттың 2-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасымен қатар Жоғарғы Сот, Ұлттық қауіпсіздік комитеті және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес істері агенттігі, сонымен қатар Қорғаныс, Ішкі істер және Қаржы министрліктері қосылған, сонымен жеті мемлекеттік орган болып отыр. Ал Украина жағынан Бас прокуратура мен Әділет министрлігі ғана. Осыған байланысты менің сұрағым бар.

Келесі шарттарды қабылдайтын кезде Қазақстан жағынан осылай бірнеше мемлекеттік орган көрсетіле ме? Осы органдардың ауқымды саны кедергі келтірмей ме? Бұрынғыдай бір ғана мемлекеттік органды көрсетуге болмас па еді? Осы туралы айтып берсеңіз. Рақмет.

АХМЕТЖАНОВ М.М. Сұрағыңызға рақмет.

Баяндамада айтып кеткендей, осы шарттың ерекшелігі бар. Бұл осындай құқықтық көмек көрсету мәселесінде жасалып отыр. Егер адамдардың құқығына байланысты болса, ол тек көрсетілген орган – Бас прокуратурамен ғана шешіледі. Бұл оңтайлы әрі жедел жүргізілу үшін жасалып отырған құқықтық көмек. Мысалы, кейбір жерде ішкі істер органдары тікелей бір азаматтан жауап алуға немесе қажетті анықтама алуға тапсырыс жіберсе, ол бюрократиялық жолмен Бас прокуратураға түсіп, олар Ішкі істер министрлігіне жібермесін деген оймен жасалып отыр. Ал Украинада неге тек Бас прокуратура мен Әділет министрлігі көрсетіліп отырғанына келсек, олардың заңнамасы бойынша басқа органдарға рұқсат берілмеген. Біздің заңнама бойынша басқа органдарға рұқсат беріліп отыр. Сондықтан келесі шарттарда да бұны кеңейтуге жұмыс жасаймыз. Мүмкін, келесіде біз құқық қорғау органдарының атын айтпай, алдын ала тергеу органдары деп жасармыз, өйткені бір орган бүгін бар, ертең жоқ болуы мүмкін. Сондықтан Сіздің айтып отырған ескертпелеріңізді осы жерде қараймыз. Келесі шарттарда соны орындауға жұмыс жасаймыз.

ИСИМБАЕВА Г.И. Сөз депутат Чирков Михаил Владимировичке беріледі.

ЧИРКОВ М.В. Спасибо, уважаемая Гульмира Истайбековна.

Уважаемый Марат Муратович! В статье 5 данного договора указано, что одним из оснований для отказа в оказании правовой помощи является наличие веских оснований полагать, что запрос направлен с целью уголовного преследования в отношении лица по причинам его расовой принадлежности, пола, вероисповедания, национальности или политических убеждений.

Скажите, пожалуйста, кто именно и каким образом будет определять вескость этих оснований для отказа в запрашиваемой помощи по уголовным делам? Спасибо.

АХМЕТЖАНОВ М.М. Спасибо за вопрос.

Уважаемые депутаты, как вам известно, Казахстан ратифицировал Пакт о политических и гражданских правах человека, согласно которому мы вправе отказать от предоставления правовой помощи, если будут иметься основания, которые Вы сейчас отметили.

Необходимо отметить, что если в наш адрес из ООН, подкомитета ООН и других международных организаций поступают веские основания, что это лицо может преследоваться по политическим, расовым, половым или другим основаниям, если есть такой сигнал, то мы консультируемся с нашим внешнеполитическим органом и оцениваем, какие политические или другие риски могут последовать в отношении нашей страны, если международная организация признает это лицо беженцем, а мы его выдадим для проведения следственных и других действий.

Поэтому первое основание – это выполнение наших международных обязательств, которые мы ратифицировали. В случае наличия данных оснований мы вправе отказать, но предварительно будут идти консультации, более детальное изучение, по каким основаниям он привлекается, по каким основаниям направлен запрос, имеется ли другой состав преступления. По этим основаниям будет принято консолидированное, консультативное решение.

ИСИМБАЕВА Г.И. Сөз депутат Өтемісов Шавхат Әнесұлына беріледі.

ӨТЕМІСОВ Ш.Ә. Рақмет, құрметті Гүлмира Истайбекқызы.

Құрметті Марат Мұратұлы! Шарттың 20-бабының 4-тармағында сұрау салуды орындау айрықша төтенше сипаттағы шығыстарға әкеп соққан кезде тараптар сұрау салу орындалуы тиіс жағдайларды және тиісті шығыстарды бөлу өлшемшарттарын келісу мақсатында консультациялар жүргізеді деп көрсетілген.

Осыған байланысты айрықша төтенше сипаттағы шығыстар деген не екенін және мұндай жағдайларда тиісті шығыстарды бөлу өлшемшарттары қандай болатынын айтып берсеңіз. Рақмет.

АХМЕТЖАНОВ М.М. Сұрағыңызға рақмет.

Иә, бұл шартта бұндай ерекшелігі бар. Біз экстрадиция, сараптама, аудармашыны көрсетіп отырмыз. Бірақ жаңа өзіңіз айтқан айрықша төтенше сипаттағы шығыстар бар, мысалы, бүгін пандемия кезінде шекара жабылып қалған кезде ол азаматтарды біз осы жерде ұстауымыз мүмкін, шығын шығаруымыз мүмкін. Не болмаса бізде бір құнды жәбірленуші немесе куәгер

болады, оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін пәтер жалдауға, басқа да шараларға шығындар болуы мүмкін. Шартта көрсетілмеген шығындар болса, екі жақ консультация жасап, кімге бұл керек екенін шешіп, сол кезде шығынды екі ел бөледі. Бұндай жағдайлар тумады деп ойлаймын, бірақ тергеу барысында мәселелер туындаса, ол шартта көрсетілген.

ИСИМБАЕВА Г.И. Сөз депутат Пішембаев Мейрам Құдайбергеліне беріледі.

ПШЕМБАЕВ М.Қ. Рақмет, құрметті Нұрлан Зайроллаұлы.

Уважаемый Марат Муратович! В статье 18 настоящего договора указано, что стороны в соответствии со своим национальным законодательством могут создавать совместные следственные группы по конкретным уголовным делам.

В этой связи возникает вопрос: кем будут осуществляться координация и руководство следственной группой, поскольку в данной статье это не оговорено? В каких случаях стороны могут привлекать к участию в деятельности совместной следственной группы лиц, не являющихся представителями компетентных органов сторон?

АХМЕТЖАНОВ М.М. Спасибо за вопросы.

Как я озвучил в докладе, создание совместных следственно-оперативных групп – это одна из особенностей данного договора. Есть такая нажитая практика, что следственно-оперативные группы создаются по большим, многоэпизодным делам, где ряд следственных мероприятий надо проводить и на нашей, и на их территории.

Следственно-оперативной группой будет руководить инициатор ее создания. Например, если самое тяжкое преступление или наибольшее количество преступлений совершено у нас, то мы создаем следственно-оперативную группу, ставим во главе нашего следователя. Если возникает необходимость провести ряд следственных действий на Украине, то мы включаем в эту следственную группу следователя из Украины, который будет в рамках данной группы проводить определенные следственные действия.

Кроме того, Вы правильно заметили, в ходе расследования, может быть, будет необходимо привлекать специалистов, которые обладают специальными познаниями в области налогообложения и так далее, и они также будут включены в следственную группу для проведения консультаций и дачи специальных заключений.

Мы думаем, что это и есть новые методы, которые будут способствовать оперативному, беспристрастному рассмотрению уголовных дел. Сегодня мы все это проводим в рамках отдельных поручений, исполнения которых приходится ждать месяцами и годами, а в данном случае следователь находится в теме, поэтому будет быстро и оперативно выполнять все поставленные нами вопросы.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Жабағиев Қожахан Көкірекбайұлына беріледі.

ЖАБАҒИЕВ Қ.К. Рақмет, құрметті Нұрлан Зайроллаұлы.

Құрметті Марат Мұратұлы! Осы шарттың 12-бабы сұрау салушы тарапта күзетпен қамауда ұсталып отырған адамдарды уақытша беру мәселелерін реттейді. Бұл ретте сұрау салынатын тарап мұндай адамның келісімі болған жағдайда оның өзі келуін талап ете алады. Дегенмен осы бапта уақытша берудің мерзімі айқындалмаған. Осы орайда адамды оның келісімінсіз беруге бола ма? Және күзетпен қамауда ұсталып отырған адам қанша мерзімге беріледі? Рақмет.

АХМЕТЖАНОВ М.М. Сұрағыңызға рақмет.

Шартта көрсетілгендей, оның келісімінсіз біз ол адамды бере алмаймыз. Алдымен оның келісімі болу керек, яғни басқа елге жіберіп, сол жерде тергеу амалдарын жүргізуге рұқсатын аламыз. Ол адам қамауда отырса, сол қамау мерзімі кезінде біз жұмыс істейміз. Егер төтенше жағдайлар болса, басқа жағдайлар болса, біз сол елге өтінішпен шығамыз, осындай тергеу амалдары, мысалы, бір ай көлемінде жасалады немесе он күн көлемінде жасалады, сондықтан осындай уақытқа сіздер бізге беруге рұқсат беріңіздер деп. Егер төтенше жағдайлар болса, біз тағы бір өтінішпен шығамыз, бір айдың ішінде біз үлгере алмай жатырмыз, қосымша тағы бір ай беріңіз деп. Олар егер біздің өтінішімізді қабылдамаса, біз оны ұстауға құзыретіміз жоқ, біз қайтарып береміз. Олар өздері берген санкциясын өзгертіп, қамаудан босатса, біз сол кезде ғана қаматамыз. Біз берген адамды көрсетілген мерзімде қайтарып беруге міндеттеме аламыз.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, сұрақтарымыз аяқталды.

Марат Мұратұлы, рақмет Сізге. Орныңызға отырыңыз.

Енді қосымша баяндама жасау үшін сөз Заңнама және сот-құқықтық реформа комитетінің мүшесі депутат Олейник Василий Ивановичке беріледі.

ОЛЕЙНИК В.И. Рақмет, құрметті Нұрлан Зайроллаұлы.

Құрметті әріптестер! В целях повышения международного взаимодействия Казахстаном продолжается работа по созданию договорно-правовой базы двустороннего сотрудничества, которое является для нас приоритетным.

Украина стала очередным государством, с которым Казахстаном заключен Договор о взаимной правовой помощи по уголовным делам.

Для Казахстана является важным заключение двухсторонних договоров в правовой сфере с Украиной, которая перешла к практическим шагам по прекращению действий международных договоров, заключенных в рамках СНГ.

26 ноября 2019 года Главой государства был подписан Закон «О ратификации Договора между Казахстаном и Украиной об экстрадиции», а рассматриваемый договор является вторым в развитии наших правовых отношений.

Следует отметить, что за последние два года и восемь месяцев между Казахстаном и Украиной увеличилось количество запросов об оказании правовой помощи по уголовным делам. Нашей страной направлено 44 таких

запросов, из Украины поступило 13. Кроме того, за этот период Украиной нам выдано 5 граждан Казахстана, скрывавшихся у них от правосудия, еще 5 наших граждан подлежат выдаче.

В соответствии с положениями настоящего договора стороны представляют друг другу максимальную правовую помощь по уголовным делам, осуществляют добровольную передачу и обмен информацией о преступлениях и уголовном преследовании.

Как уже отмечалось, в договоре подробно изложены организационно-правовой механизм реализации правовой помощи, форма и содержание запросов, регламентированы гарантии неприкосновенности лиц и их иммунитет.

В документе определены перечень оказываемой помощи и основания для ее отказа, условия о конфиденциальности и ограничения в использовании сведений или доказательств, полученных по запросам о правовой помощи. Также обозначены условия временной передачи лиц, находящихся под стражей, гарантии их прав и других лиц, находящихся на территории запрашивающей стороны на основании запроса о помощи. Оговорены вопросы создания совместных следственных групп, производства обыска и изъятия предметов, установления банковских счетов, процедуры конфискации и возвращения доходов, а также расходов, связанных с реализацией настоящего договора и другие.

Договор не содержит норм, которые бы ограничивали суверенные права Республики Казахстан.

Законопроект всесторонне рассмотрен на заседаниях рабочей группы и головного комитета с участием представителей всех заинтересованных государственных органов.

В завершение хочу выразить искреннюю благодарность всем членам рабочей группы, а также коллегам депутатам, Аппарату Мажилиса, представителям государственных органов за участие и совместную работу.

Постоянные комитеты Мажилиса Парламента представили положительные заключения по законопроекту.

С учетом изложенного, уважаемые коллеги, предлагаем одобрить данный законопроект и направить его на рассмотрение в Сенат Парламента. Прошу поддержать.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Спасибо, Василий Иванович.

Құрметті депутаттар, енді заң жобасын талқылауға көшеміз. Сөз депутат Имашева Снежанна Валерьевнаға беріледі.

ИМАШЕВА С.В. Құрметті Нұрлан Зайроллаұлы! Құрметті әріптестер! Қазіргі кездегі қылмыс мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуына кедергілердің бірі болып табылады, адамның құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді.

Мемлекеттердің бірлескен күш-жігерімен ғана трансұлттық қылмысқа қарсы күресу тиімді болады. Елдің басқа әлемнен оқшаулану жағдайындағы қылмыспен күресі табысты болмайды.

Қылмысқа қарсы күрестегі халықаралық ынтымақтастық тығыз өзара іс-қимылды және заңнаманы жетілдіруді білдіреді. Халықаралық тәжірибені ескере отырып, көрсетілетін көмек нысандары мен қылмыс түрлеріне байланысты ынтымақтастықтың оңайлатылған рәсімін көздеу қажет.

Қазақстан Республикасы мен Украина арасындағы қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек туралы шартты ратификациялау мемлекеттің қылмыстарға деген әрекетінің бұлтартпастығын қамтамасыз етуге, тұтастай алғанда, қылмыстың төмендеуі мен профилактикасына, сондай-ақ Украинамен қылмысқа қарсы күрес саласындағы халықаралық қатынастарды нығайтуға мүмкіндік береді деп пайымдаймын.

Осыған байланысты мен қаралып отырған заң жобасын қолдаймын және әріптестерімді оны мақұлдап, Парламент Сенатына жіберуге шақырамын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Снежанна Валерьевна.

Құрметті әріптестер, басқа талқылауға жазылған депутаттар жоқ. Талқылау барысында бір ғана ұсыныс түсті, ол – заң жобасын тұтастай мақұлдау. Қарсылықтарыңыз жоқ болса, онда осы ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс берулеріңізді сұраймын.

Нәтижесін экранға беріңіздер. Шешім қабылданды.

Енді осы мәселе бойынша қаулының жобасы сіздерде бар. Сол бойынша да дауыс берулеріңізді сұраймын.

Нәтижесін экранға беріңіздер. Қаулы қабылданды.

Дүрмә: Құжаттамашымен қамтамасыз ету бөлімінің секретарі менжерүшісі; майы Н. Шайтанбаев.